

particular at application of multimedia technologies, the basic requirements are also transferred to the lectures.

Lecture, lecture employments, types of lectures, lecture-conversation, lecture of explanation, didactic aims of lectures, forms of organization of teaching process.

УДК 378

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ПОНЯТТЯ «ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ». РОЛЬ ПЕДАГОГІЧНИХ УМОВ У ФОРМУВАННІ ТВОРЧИХ ЗДІБНОСТЕЙ БАКАЛАВРІВ ПРАВА

В. А. Пермінова, аспірант

В статті досліджується поняття «педагогічні умови». На основі порівняльного аналізу декількох аспектів поняття «умови», визначені основні особливості поняття «педагогічних умов». Педагогічні умови аналізуються в статті як компонент педагогічної системи, вони відображають можливості успішного становлення особистості. Розглянуті різні групи умов, що забезпечують ефективне функціонування педагогічної системи. Досліджено проблему формування творчих здібностей майбутніх бакалаврів права, її актуальність, авторами визначена сутність поняття творчі здібності, основні компоненти у структурі творчих здібностей, принципи та педагогічні умови їх формування.

Умови, педагогічні умови, організаційно-педагогічні умови, психолого-педагогічні умови, дидактичні умови, підготовка бакалаврів права, творчі здібності.

Актуальність дослідження. Реформування системи вищої освіти в Україні вимагає перебудови вітчизняної системи професійної підготовки фахівців, а зокрема, бакалаврів немовних спеціальностей вищих закладів освіти. Проблема підвищення якості вищої освіти завжди перебуває в полі зору педагогічної теорії та практики освіти. В «Національній доктрині розвитку освіти України у ХХІ столітті», в Законах України «Про освіту», про «Вищу освіту», в міжнародних документах, а саме в «Болонській декларації» важлива роль приділяється забезпеченню високої ролі професійної освіти та конкурентоспроможності майбутніх фахівців. Болонська декларація, наряду із цільовими та змістовними настановами передбачає здійснення поєднання вже існуючих систем вищої освіти у відповідності до економічних і політичних реалій європейського континенту. Сьогодні бакалаврів в Україні готують майже у п'ятистах вищих навчальних закладах III–IV рівнів акредитації за 140 напрямками.

Перехід України до ринкової економіки зумовив **низку суперечностей** між: необхідністю впровадження ступеневої освіти та відсутністю достатнього досвіду щодо організації діяльності нових типів вищих шкіл; вимогами до професійних якостей бакалаврів права та реальним рівнем підготовки молодих фахівців; потребами населення регіону у здобутті професійної освіти відповідно до особистих інтересів та недостатньою можливістю їх задоволення за місцем проживання.

Вищий навчальний заклад має навчити всіх студентів творчо підходити до вирішення поставлених перед ним завдань: навчальних, наукових, виробничих, організаційних та інших.

В сучасних педагогічних дослідженнях, пов'язаних з проблемами вдосконалення функціонування педагогічних систем, підвищення ефективності освітнього процесу, одним з аспектів, що викликають найбільший інтерес, є виявлення, обґрунтування і перевірка педагогічних умов, що забезпечують успішність здійснюваної діяльності.

Аналіз попередніх досліджень. Проблема формування спрямованості особистості на майбутню професійну діяльність студентів вищих закладів освіти у психологічній та педагогічній науках віднайшла висвітлення в працях Б. Ананьєва, Т. Гордієвої, С. Занюка, О. Леонтьєва, Л. Мітіної, Є. Нікірєєва, С. Рубінштейна.

Організаційно педагогічні умови професійної підготовки майбутніх бакалаврів в Україні досліджені в працях Г. Головченко, Н. Ладогубця, Н. Ярошик; зарубіжний досвід підготовки бакалаврів у європейських країнах, зокрема у Великій Британії висвітлено в роботах Н. Бідюк, О. Зубченко, у США Н. Войнаровською, В. Корнієнко, в Канаді А. Герцик; формування інформативних компетентностей підготовки бакалаврів досліджено В. Жуковою, Д. Карповою, С. Лозицькою.

Проблемами підготовки бакалаврів займалися українські та російські вчені на рівні докторських і кандидатських дисертацій. в Україні та зарубіжних країнах (І. Соколова); теоретичні засади проектування професійно-орієнтованої дидактичної системи підготовки бакалаврів економіки (В. Стрельников,), фундаментальна підготовка бакалавра в технічному вузі (Н. Ладогубець). Досліджено організаційно-педагогічні умови професійної підготовки майбутніх бакалаврів з інформаційної діяльності у коледжах (Г. Головченко); особливості професійно орієнтованої підготовки бакалаврів філології до застосування комп'ютерних засобів навчання (Л. Тітова).

Психолого-педагогічні фактори, що сприяють формуванню творчих здібностей особистості, досліджувалися такими вченими як І. Аверіна, Т. Галкіна, Ю. Гільбух, О. Киричук, В. Моляко, В. Рибалка.

Але проблема ролі педагогічних умов у формуванні творчих здібностей у майбутніх бакалаврів права не має належного висвітлення в науково-педагогічній літературі.

Мета статті – надати загальну характеристику поняття «педагогічні умови» та визначити роль педагогічних умов у формуванні творчих здібностей майбутніх бакалаврів права.

Виклад матеріалу. Проблемою виявлення умов, які забезпечують ефективність начально-творчого процесу, займається чимало дослідників. Аналіз наукових джерел дозволяє говорити про різні підходи в трактуванні «умови» як категорії.

Проаналізуємо основні риси і ознаки поняття «умова» феномена в різних аспектах. У довідковій літературі «умова» розуміється як:

1. обставина, від якої будь-що залежить;
2. правила, що встановлені в будь-якій сфері життя чи діяльності;
3. обстановка, в якій щось відбувається [1].
4. це сукупність об'єктивних можливостей змісту, форм, методів і матеріально-просторового середовища, спрямованих на вирішення поставлених задач (А. Найн)[2];
5. єдність об'єктивного і суб'єктивного, внутрішнього і зовнішнього, сутності і явища (Н. Яковлева)[3];
6. вираження відносини предмета до явищ, що оточують його, без яких він існувати не може (І. Фролов);
7. ставлення предмета до явищ, що його оточують, і без яких його існування неможливе (Ю. Загородній);
8. правила, що забезпечують оптимальну діяльність (С. Борукова);
9. категорія, що визначається як система певних форм, методів, матеріальних умов, реальних ситуацій, які об'єктивно склалися чи суб'єктивно створені, необхідні для досягнення конкретної педагогічної мети (О. Пєхота);
10. як підсумок цілеспрямованого відбору, конструювання і застосування елементів, змісту, методів (прийомів), а також організаційних форм навчання для досягнення дидактичних цілей (В. Андрєєв)[4];
11. взаємозв'язана сукупність внутрішніх параметрів та зовнішніх характеристик функціонування, що забезпечують високу результативність навчального процесу і відповідають психолого-педагогічним критеріям оптимальності (В. Манько);
12. сукупність зовнішніх та внутрішніх обставин (об'єктивних заходів) освітнього процесу, від реалізації яких залежить досягнення поставлених дидактичних цілей (М. Малькова).

Філософське трактування даного поняття пов'язане зі ставленням предмета до явищ, які його оточують без яких він не може існувати : «те, від чого залежить щось інше (обумовлюється); суттєвий компонент комплексу об'єктів (речей, їх стану, взаємодій), за наявності якого з необхідністю слідує існування даного явища »[5]. Тобто сукупність конкретних умов даного явища утворює середовище його протікання, виникнення, існування та розвитку.

У психології поняття, що досліджується, як правило, представлено у контексті психічного розвитку і розкривається через сукупність внутрішніх і зовнішніх причин, що визначають психологічний розвиток людини, що прискорюють або уповільнюють його, роблять вплив на процес розвитку, його динаміку і кінцеві результати [6].

Педагоги займають схожу з психологами позицію, розглядаючи умову як сукупність змінних природних, соціальних, зовнішніх і внутрішніх фа-

кторів, що впливають на фізичний, моральний, психічний розвиток людини, її поведінку, виховання і навчання, формування особистості [7].

Таким чином, результати комплексного аналізу дозволяють зробити висновок, що поняття «умова» є загальнонауковим, а його сутність у педагогічному аспекті може бути охарактеризована кількома положеннями:

1. умова є сукупністю причин, обставин, будь-яких об'єктів тощо; зазначена сукупність впливає на розвиток, виховання і навчання людини;
2. вплив умов може прискорювати або уповільнювати процеси розвитку, виховання і навчання, а також впливати на їх динаміку і кінцеві результати.

Формування спрямованості студентів на успішну професійну діяльність вимагає створення відповідних педагогічних умов, а саме:

1. забезпечення позитивної мотивації професійної підготовки (ціннісне ставлення до майбутньої професії, професійно-пізнавальний інтерес, мотивація досягнення);
2. широке запровадження елементів контекстного навчання, спрямованого на оволодіння знаннями, вироблення професійних умінь, набуття професійного досвіду та професійно-особистісних якостей як основи успішної трансформації навчальної діяльності студентів у професійну діяльність спеціаліста;
3. залучення студентів до професійного самовиховання, спрямованого на самореалізацію особистості майбутнього спеціаліста.

Розвитку цілого комплексу якостей творчої особистості сприяє творча діяльність, оскільки особистість розвивається в процесі діяльності. Тому ми звертаємося до теорії діяльності, згідно з якою особистість - це система соціальної діяльності людини, представленій двома складовими: психічної (свідомість) і практичної (поведінка) [8]

Систематизуючи сучасні дані психолого-педагогічної науки, зазначимо ключові параметри, які безпосередньо є характеристиками творчої особистості: це особистість, яка здатна створити щось нове, прогресивне, оригінальне; це система соціальної творчої діяльності людини (як психічної, так і практичної); це особистість, у якій сформована мотиваційно-творча активність; це особистість, здатна до здійснення творчої діяльності (володіє творчими здібностями).

На основі проаналізованих джерел нами прийнято таке визначення творчих здібностей. Творчі здібності майбутніх бакалаврів-це індивідуально- психологічні особливості особистості, які виражаються у творчому характері виконання функцій і завдань навчально-професійної діяльності; вирізняються наявністю оригінальності і новизни як у процесі діяльності, так і в її результаті.

Формування творчих здібностей студентів базується на загальнодидактичних принципах (системності, науковості, свідомості і активності, забезпечення міцності результатів навчання наочності, доступності) і конкретизується специфічними принципами (проблемності, евристичності, орієнтації на майбутню професійну діяльність, пріоритету самостійно створених творчих продуктів, освітньої рефлексії).

Формування творчих здібностей бакалаврів права – це процес, що представляє собою спеціально організовану, скеровану і контрольовану взаємодію викладача і студентів, кінцевою метою якого є формування творчої особистості студентів, яка являє безпосередню цінність для повноцінного розвитку суспільства.

До педагогічних умов формування творчих здібностей майбутніх бакалаврів права у процесі фахової підготовки нами віднесено:

1. забезпечення позитивної мотивації майбутніх бакалаврів права до творчої навчально-професійної діяльності;
2. диференційоване використання творчих завдань у навчально-виховному процесі: спрямованість методів і форм навчання на формування творчих здібностей студентів;
3. створення творчого навчально-виховного середовища.

Висновки. Аналіз позицій різних дослідників щодо визначення поняття «педагогічні умови» дозволяє виділити ряд положень, важливих для нашого розуміння даного феномена:

1. умови виступають як складової елемент педагогічної системи (у тому числі і цілісного педагогічного процесу);
2. педагогічні умови відображають сукупність можливостей освітньої (цілеспрямовано конструюються заходи впливу і взаємодії суб'єктів освіти: зміст, методи, прийоми і форми навчання і виховання, програмно-методичне оснащення освітнього процесу) і матеріально-просторового (навчальне та технічне обладнання, природно-просторове оточення освітнього закладу) середовища, впливають позитивно чи негативно на його функціонування;
3. у структурі педагогічних умов присутні як внутрішні (що забезпечують вплив на розвиток особистісної сфери суб'єктів освітнього процесу), так і зовнішні (ті, що сприяють формуванню процесуальної складової системи) елементи;
4. реалізація правильно обраних педагогічних умов забезпечує розвиток та ефективність функціонування педагогічної системи.

Таким чином, ми розглядаємо педагогічні умови як один з компонентів педагогічної системи, що відображає сукупність можливостей освітнього та матеріально-просторового середовища, що впливають на особистісний та процесуальний аспекти даної системи і забезпечують її ефективне функціонування та розвиток.

Перспективою подальшого дослідження є пошук відповідних методів діагностики та розвитку творчих здібностей майбутніх бакалаврів права; удосконалення програм і навчальних планів, створення підручників і посібників з метою збільшення валової частки творчих та евристичних завдань, розробка методичних рекомендацій щодо впровадження визначених педагогічних умов у навчально-виховний процес.

Список літератури

1. Ожегов С. Словарь русского языка: ок. 53000 слов / С.И. Ожегов; под общ. ред проф. Л.И. Скворцова. – 24-е изд., испр. – М.: ООО «Издательство Оникс»: ООО «Издательство Мири образование», 2007. – 640 с.12

2. Найн А. О методологическом аппарате диссертационных исследований /А.Я. Найн /Педагогика. - 1995. - № 5. – С. 44-49.
3. Яковлева Н. Теория и практика подготовки будущего учителя к творческому решению воспитательных задач : дис...д-ра пед. наук. – Челябинск, 1992. – 403 с.
4. Андреев В. Диалектика воспитания и самовоспитания творческой личности /В.И. Андреев. - Казань: Изд-во КГУ, 1988. - 238 с.
5. Философский энциклопедический словарь / гл. редакция: Л.Ф. Ильичев, П.Н. Федосеев, С.М. Ковалев, В.Г. Панов. - М.: Сов. энциклопедия, 1983. - 840 с.707
6. Немов Р. Психология : словарь-справочник : в 2 ч. - М.: Изд-во ВЛАДОС-ПРЕСС, 2003. -Ч. 2. - 352 с. с. 270-271
7. Леонтьев А. Деятельность. Сознание. Личность. – М., 1975.
8. Полонский В. Словарь по образованию и педагогике / В.М. Полонский. – М.: Высш. шк. 2004. – 512 с. с.36

В статье исследуется понятие «педагогические условия». На основе сравнительного анализа нескольких аспектов понятия «условия», определены основные особенности понятия «педагогических условий». Педагогические условия анализируются в статье как компонент педагогической системы, они отражают возможности успешного становления личности. Рассмотрены различные группы условий, обеспечивающих эффективное функционирование педагогической системы.

Исследована проблема формирования творческих способностей будущих бакалавров права, ее актуальность, авторами определена сущность понятия способности, основные компоненты в структуре творческих способностей, принципы и педагогические условия их формирования.

Условия, педагогические условия, организационно-педагогические условия, психолого-педагогические условия, дидактические условия, подготовка бакалавров права, творческие способности.

The analysis of the notion “pedagogical conditions” is represented in the article. On the basis of the comparative multi aspect analysis of the notion “conditions”, the notion “pedagogical conditions” is defined and the main characteristic features are revealed. Pedagogical conditions are analyzed in the paper as a component of a pedagogical system; they reflect the environmental opportunities effecting personality- and process-based aspects of the system, enhancing its successful functioning. Different groups of conditions guaranteeing the effective functioning of pedagogical system are considered. The peculiar properties of three groups of pedagogical conditions (organizational-pedagogical, psychological-pedagogical, didactic) are disclosed.

The problem of formation of creativity of future bachelors of law, its relevance is revealed in the paper, the authors defined the essence of the concept of creativity, the main components in the structure of creativity, principles and pedagogical conditions of their formation.

Conditions, pedagogical conditions, organizational-pedagogical conditions, psychological pedagogical conditions, didactic conditions, training of bachelors of law, issues of training lawyers, creativity.

УДК 378.147:355.232

ВПЛИВ ФАКТОРІВ НА ЕФЕКТИВНІСТЬ ПРОЦЕСУ БОЙОВОЇ ПІДГОТОВКИ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ СУХОПУТНИХ ВІЙСЬК

**О.В. Петрачков, кандидат педагогічних наук,
НУОУ імені Івана Черняхівського**

У статті надано дані щодо впливу факторів на ефективність фізичної підготовки та професійної діяльності військовослужбовців, а також висвітлені вимоги сучасного бою до рівня фізичного стану (функціональних і енергетичних резервів організму, фізичної працездатності і підготовленості) військових фахівців механізованих підрозділів у навчальному центрі Сухопутних військ.

Фактори, функціональні і енергетичні резерви організму, рівень фізичної підготовленості.

Актуальність. Отримані дані свідчать про наявність на сучасному етапі розбудови Збройних Сил України (ЗСУ) великої кількості соціально-економічних, побутових, організаційних, особистісних проблем та недоліків, які впливають як на ефективність професійної діяльності, так і на ефективність процесу фізичної підготовки військовослужбовців [3].

На систему фізичної підготовки військ впливають наступні, що характеризують стан суспільства, фактори: рівень економічного і соціального розвитку країни; розвиток науки і техніки, ступінь реалізації досягнень науково-технічного прогресу у всіх сферах життя країни, в тому числі в галузі військового будівництва; зміст воєнної доктрини держави і слідує з неї концепція бойової підготовки (БП) особового складу; стан наукового обґрунтування фізичної культури і ефективність функціонування системи фізичного виховання в країні. Однак найбільш специфічними факторами, які безпосередньо впливають на систему фізичної підготовки військ, є: вимоги сучасного бою до фізичного стану військовослужбовців; особливості комплектування і організації ЗСУ; фізичний стан призовних контингентів; характер і ступінь впливу навчально-бойової діяльності на фізичний стан військовослужбовців. У цих специфічних факторах значною мірою відбиваються і всі вищеперераховані загальні фактори.

Усі перераховані фактори вимагають від відповідних військових спеціальностей механізованих підрозділів Сухопутних військ (МПСВ) високого фізичного розвитку, міцного здоров'я і високих психофізичних якос-